

CONSEMĂNĂRI DESPRE NOI

Cartea profesională la Chișinău

Gheorghe BULUȚĂ

Deși situația românilor s-a deteriorat în ultimii ani în Republica Moldova, colegii noștri, oamenii de bibliotecă, nu numai că-și fac bine meseria, dar și produc o serie de lucrări ce merită să fie cunoscute și la noi. Cu prilejul aniversării, în 2002, a 125 de ani de existență a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, am primit din partea doamnei Lidia Kulikovski, director general al BM și președinte al Asociației bibliotecarilor din Republica Moldova, mai multe volume realizate sub egida științifică a bibliotecii și de către personalul acesteia.

În contextul aniversar s-a publicat lucrarea istoriografică *Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” din Chișinău (1877-2002). Etape, contexte, conexiuni și incursiuni istorice* (editura „Colograf-com”, 2002), semnată de Maria Vieru-Ișaeve. A apărut doar partea I (1877-1950), care valorifică documente aflate în arhivele naționale și ale unui mare număr de instituții basarabene. Lucrarea este recomandată cititorilor de Lidia Kulikovski („Cuvânt înainte”) și de conf. univ. dr. Gheorghe Palade de la Universitatea de Stat din Moldova („O contribuție valoroasă la cercetarea istoriei culturii basarabene”). Autoarea însăși argumentează alegerea temei („Un nou început de istorie”), în numele unor adevăruri istorice multă vreme „tănuite”. Lucrarea este structurată în zece capitole ce prezintă: înființarea bibliotecii publice a orașului Chișinău în secolul al XIX-lea, evoluția instituției pe parcursul mai multor epoci istorice (1917-1918; 1918-1940; 1941-1944; 1944-anii 1950), atmosfera intelectuală (biblioteca în anii 1940-1941, „unul dintre instrumentele ideologice ale R.S.S. Moldovenești”), distrugerea bibliotecii în iulie 1941 („o incursiune istorică necesară”), reînființarea bibliotecii după război, clădirile ș.a. Un caracter marcat polemic are capitolul „Erori în reflectarea istoriei bibliotecilor publice din Chișinău”. Textul lucrării, dens în informație și nuanțat în analiză, este ilustrat cu fotografii și fascimile de documente reprezentative.

O altă lucrare dedicată momentului aniversar este cea intitulată *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” 125 de ani de activitate. Bibliografie* (Editura „Colograf-com”, 2002). Alcătuită de colaboratorii Centrului de Informare și Documentare Chișinău al bibliotecii, ediție îngrijită de Lidia Kulikov-

ski, bibliografia înregistrează „diferite tipuri de documente care reflectă activitatea instituției – rapoarte, programe de activitate, bugete, articole, recenzii...” Este, practic, o istorie a bibliotecii de la 1877 încoace, în documente administrative și culturale, un instrument util istoricilor și bibliotecarilor. O omisiune a autorilor privitoare la Biblioteca de carte românească „Onisifor Ghibu”: nu se specifică faptul că realizarea acesteia este rezultatul colaborării Bibliotecii Municipale din Chișinău cu Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu” din București, așa cum este menționat în cazul bibliotecilor județene românești pentru filialele „Transilvania”, „Ovidius” și „Târgoviște”.

Tot în 2002, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” în colaborare cu Biblioteca publică „M.V. Lomonosov”, filiala de carte rusă, au dat la lumină un voluminos catalog (630 p.) intitulat *Presa basarabeană de la începuturi până în anul 1957. Catalog* (Editura Epigraf), alcătuit de Margarita Șcelkova. Ediția, îngrijită de Lidia Kulikovski, se deschide cu studiul semnat de Silvia Grosu și Gheorghe Palade, „Presa din Basarabia în contextul socio-cultural de la începuturile ei până la 1957”. În introducere, Lidia Kulikovski prezintă programul de cercetare bibliografică și afirmă că prezentul catalog „nu și-a trasat drept scop de a evidenția, a indica și de a etala evaluarea și importanța, locul publicațiilor periodice în istoria, evoluția și cultura Basarabiei” (ceea ce face în mare parte studiul instructiv), ci „prezintă celor interesați cel mai mare număr de periodice însumat cândva într-o lucrare reprezentativă”. Cine parcurge volumul poate constata că așa și este. Studiul Silviei Grosu și al lui Gheorghe Palade este o sinteză socio-istorică și culturală care cuprinde toate fenomenele evoluției presei basarabene, fiind util mai multor categorii de cercetători (istorici, sociologi, politici). Catalogul are o secțiune numită „Publicații periodice apărute pe teritoriul Basarabiei”, o alta „Publicații periodice basarabene din străinătate”, un segment „Dubia” dedicat periodicelor care ridică întrebări sub aspectul localizării și un foarte bogat „aparat informativ” de indici (cronologic, geografic, de limbi, de nume și pseudonime, tematic, de tipografii ș.a.). Catalogul este astfel un instrument de informare ușor de utilizat și

foarte prețios sub aspectul informației prezentate științific.

Printre lucrările publicate de Biblioteca Municipală din Chișinău, cataloagele și bibliografiile ocupă un loc important și ilustrează existența unei școli bibliografice de tradiție. Un asemenea instrument este *Catalogul cărților cu autografe din colecțiile Bibliotecii Municipale din Chișinău* (Editura Pontos, 2002), alcătuit de C. Tricolici și îngrijit tot de Lidia Kulikovski. În prefața coordonatoarea scrie că întotdeauna „Colecția unei biblioteci trebuie să reflecte semnificația epocii și să conserve urmele acestei epoci. Prezentul catalog vine să confirme acest lucru”. Lucrarea este concepută în două părți: lista cărților cu autor și lista cărților fără autor, iar descrierea bibliografică acoperă toată informația utilă. Volumul cuprinde un indice de autori și unul al donatorilor, un index geografic și unul de limbi, precum și lista bibliotecilor filiale deținătoare de cărți cu autografe. În cele 252 pagini se reflectă un întreg univers bibliologic, în care se observă un anume specific istoric și cultural.

În categoria bibliografiilor, în 1999, a apărut lucrarea A. S. Pușkin și Basarabia. *Bibliografie* (Editura Museum), consacrată bicentenarului nașterii poetului romantic rus (alcătuitor Ina Strelina, coordonator Lidia Kulikovski). În 13 capitole sunt cuprinse operele artistului, documente privitoare la legăturile sale, inclusiv cu loja masonică, amintiri ale contemporanilor, conferințele dedicate lui ș.a. Lucrarea se încheie cu o serie de anexe din care reținem pentru utilitatea lor în studiul relațiilor literare româno-ruse: „Cronica perioadei basarabene” și „Dicționarul bibliografic al cunoscuților lui A.S. Pușkin”. Indispensabilă oricărui biograf sau cercetător al operei lui Pușkin, lucrarea se constituie ca o bibliografie-monografie și o bază de date privitoare la poet și epoca sa.

A doua bibliografie este una de autor și este dedicată lui Mihai Cimpoi, președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Lucrarea *Mihai Cimpoi. Biobibliografie* (Editura Litera, 2002) are ca autori pe L. Kulikovski și T. Verbecan și este prilejuită, se arată în prefață, de a 60-a aniversare a criticului și istoricului literar, acest „stâlp al vieții culturale din Basarabia”, cum l-a numit academicianul Eugen Simion. Volumul are două secțiuni: studii introductive semnate de istorici și critici literari (Constantin Ciopraga, Fănuș Băileșteanu, Iulian Filip, Vlad Ciubucciu), având ca obiect scrierile și activitatea lui Mihai Cimpoi și bibliografia propriu-zisă organizată astfel: ediții aparte, articole literare, publicistică, activitatea de alcătuitor, elaborator, re-

dactor, coordonator și traducător, dialoguri și interviuri. Lucrarea își atinge scopul propus, acela de a reconstitui din perspectivă bibliografică viața și opera autorului.

O altă biobibliografie a fost consacrată scriitorului și omului politic Ion Hadârcă, „fruntaș al mișcării de eliberare națională”, cu prilejul aniversării a 50 de ani de la naștere. Realizată pe baza surselor din presa contemporană lucrarea *Ion Hadârcă. Biobibliografie* (Editura Litera, 1999), alcătuită de Galina Chirvas-Gorobeț, ilustrează activitatea politică, socială și publicistică a acestei personalități basarabene, atât de active și reproduce aprecieri ale unor contemporani marcantți (Mihai Cimpoi, Federico Mayor, Nichita Danilov, Ion Vatamanu, Andrei Țurcanu, Adrian Păunescu, Arcadie Suceveanu, A. I. Brumaru ș.a.). Referințele bibliografice sunt grupate în trei mari secțiuni (opere, critica literară, viața și activitatea), „în scopul de a contura cât mai pregnant posibil” personalitatea poetului, eseistului, traducătorului și analistului politic.

Dintre lucrările apărute sub egida Bibliotecii Municipale din Chișinău trebuie neapărat semnalată monografia semnată de Maria Vieru-Ișaeu, cu titlul *Alexandru Cristea. Viața și activitatea reflectate în timp* (Editura Civitas, 2001). Volumul se deschide cu un cuvânt al Lidiei Kulikovski (una din misiunile bibliotecii „este cercetarea, valorificarea personalităților notorii ale Chișinăului”), urmat de un text (în loc de prefață) al lui Vasile Malanețchi („Dosarul „Alexandru Cristea” sau o anchetatoare printre cercetători”). Cartea este o reconstituire documentară, realizată de o absentă la facultăți de drept, azi bibliotecară și cercetătoare, și este, consideră autoarea, „utilă cercetătorilor, muzicienilor, bibliotecarilor, profesorilor, studenților, publicului pasionat de istoria culturii”. Un tabel cronologic și apoi 11 capitole radiografiază existența lui Alexandru Cristea (1890-1942) și evidențiază rolul acestui preot-muzician, autorul melodiei celebrului cântec „Limba noastră” (pe versurile lui Al. Mateevici), în viața culturală basarabeană. Volumul, însumând 336 pagini, detaliază cercetarea asupra vieții și activității acestei marcante figuri (slujitor al Bisericii, dirijor de cor și compozitor) a epocii sale.

Enumerarea acestor lucrări – dar au mai apărut și altele – dă măsura eforturilor de cercetare ale confracților basarabeni, atât de preocupați de trecutul societății lor și de valorile culturale.

(Preluare din revista *Biblioteca*. – București. – 2003. – nr.3)